

5288

Første Søndag efter Trinitatis 1846
1846

Grundtvigs prædikenmanuskripter fra 1845-46, fasc. 36,
udgivet januar 2010 af Lars Toftdahl Andersen
i Grundtvig-Byens digitale bibliotek med støtte fra
Tipsmidlerne (2001) og N.F.S. Grundtvigs Fond (2010).

8 ms, 14. juni 1846

1ste Søndag efter Trinitatis 1846

Hellige Gud-Fader! – Dit Ord er Sandhed! Dit Ord til os er Aand og Liv! – Troens Ord, som maa høres! ja, Himmelske Fader! Dit Ord til os ved din eenbaarne Søn, Vorherre Jesus Christus, er kommet til os med et mageløst Vidnesbyrd, som "det evige Livs Ord", der aldrig selv kan døe, men holder, trods Døden, alle Troende, alle sande Christne ilive! Verden forkaster Vidnesbyrdet, men bekræft Du det med Aands og Krafts klare Beviisning, saa Dit Ord maa overleve alle sine Fiender og indgyde alle sine døende Venner et levende Haab og en evig Trøst! Bønhør os ved Din Hellig-Aand i Vorherres Jesu Navn: Fadervor! Du, som er i Himlene!

Evangeliet om den rige Mand og Lazarus har ligefra Apostlernes Dage været saa navnkundigt i Christenheden, at der er faa Dele af det *Ny Testamente*, vi har saa almindeligt et Vidnesbyrd om, faa Dele, hvorom vi kan sige saa vist, at de er hørt fra det ene Himmel-Hjørne til det Andet, hørt til Formaning, Trøst og Opbyggelse af alle Christne Slægter og Menigheder. Og jo bedre vi nu kiende Indholden af dette Evangelium og jo alvorligere vi overveie det, des klarere bliver det for os, hvi Talen om den rige Mand og Lazarus var en af dem, alle Ordets Tjenere stræbde først og fremmest at lægge deres Tilhørere paa Hjerte, og hvortil de altid i deres Formaninger og Oplysninger om Guds Rige kom tilbage; thi hvad enten det giælder om at opvække Menneskens Børn af den sikkre Syndesøvn, hvori Saamange altid findes nedsjunkne, eller det giælder om at indskærpe de Troende, hvor nødvendigt det er at være ædru og vaage, vaage og bede, eller det endelig giælder om at trøste Guds Børn over den Møie og Modgang, der aldrig vil fattes dem i denne Verden, da er Dagens Evangelium, skiøndt lidet at see til, dog rigt

og uudtømmeligt paa Forraad, som et Kogger, der aldrig fattes Pile, og paa den anden Side, som Enkens Olie-Krus og Meel-Krukke, der aldrig blev tomme.

Ja m. V. den Sandhed, som

1ste Søndag efter Trinitatis 1846

Evangeliet fra Først til Sidst levende fremstiller, det er jo den, at hvem der vil have deres Deel i denne Verden, de optage dermed deres Gode og maae vente det Onde i den Anden, men at hvem der taalmodig bærer denne Tids Pinagtighed, kan være vis paa hisset at finde himmelsk Trøst og Vederkvægelse, og vel kan dette ikke kaldes nogen stor Hemmelighed, da det tvertimod er Noget, vi lettelig selv falder paa, naar vi seer, det er langt fra, de ædleste og frommeste Mennesker har det bedst i denne Verden, men bemærker dog ogsaa, det er ikke saa sjelden, at de, der enstund har levet med den rige Mand, hver Dag herlig og i Glæde, tilsidst nedsynke i Armod og Usselhed eller føle sig dog grændseløs ulykkelige, mens derimod en Deel, efter længe at have kæmpet med Mangel, Sygdom og alskens Modgang, omsider faae ligesom en skøn og glad Aften efter en stormfuld og besværlig Dag.

Men just, fordi det ligger os, især naar vi føler os ulykkelige, saa nær at tænke, det faaer vel, om ikke før, saa efter Døden, en Vending, saa der skeer Ligelighed, og saa det aabenbares, at Gud giver os ingenlunde her i denne Verden enten Alt hvad vi fortjener eller Alt hvad Han under os, men giver Enhver hvad Han i sin Viisdom seer, tjener dem bedst, naar de vil bruge det godt, just derfor er det os af den høieste Vigtighed, at Han, der talde, hvad han vidste og vidnede hvad han havde seet, Vorherre Jesus Kristus, Sandheden selv, udtrykkelig bekræfter den ældgamle, men dog dunkle, i Medgang let glemte og i Modgang usikkre Formodning, at ved Døden udjævnes Alt efter Ret og Billighed, saa da betales de med Trængsel, som trængde deres Næste, da fattes de en Dryp Vand til at lædske den brændende Tunge, som her ikke brød sig om at mætte den Hungrige og lædske den Tørstige, om de end laae for deres Dør, og vilde gierne nøies med Smulerne, der faldt

1ste Søndag efter Trinitatis 1846

fra deres Bord og med Draaberne af deres Bæger, som gik til Spilde, og da trøstes paa den anden Side, de som pindes her, men knurrede ikke, gik ikke irecte med deres Livs Gud, men satte deres Haab til Ham, for dem er der beredt en stor Hvile, et Abrahams-Skiød, der indslutter al liflig Vederkvægelse i sig.

Ja m. V. det er soleklart, at dette Vorherres Jesu Vidnesbyrd om *Pinen* og *Hvilen* efter Døden, der, uden Persons Anseelse tildeles efter Ret og Billighed, dette Vidnesbyrd behøvede blot af alle Mennesker at tages for gyldigt og lægges paa Hjerte, for aldeles at forvandle denne Verdens Skikkelse; thi fra dette Øieblik vilde den, som havde stjaalet, aldrig stjæle meer, og den som havde samlet Gods med Vold eller List, skynde sig at give det tilbage, de Rige vilde kappes om at hjælpe de Fattige, de Sunde om at pleie de Syge og de Glade om at trøste de Sorrhfulde, og Ingen af de Lidende vilde være utaalmodig, men Alle trøste sig i Modgang med den store Hvile, som er Guds Folk beredt, og glæde sig i Afskedstimen "som Fugl ved Dag hin klare". Saaledes vilde det allerede for en stor Deel være, hvis blot alle de, som siger, der naturligviis maa være retfærdig Straf og Belønning i den anden Verden, ogsaa virkelig troede i deres Hjerte, hvad deres Mund siger, saa vi behøve intet andet Vidnesbyrd om, hvad det er for en løs Tale, de føre, som paastaar, at skjøndt de *ikke* troer paa *Jesus*, troer de ligefuldt paa Udødelighed og paa Giengiældelsens Ret.

Men kiære Venner! skjøndt vi ogsaa maae sige dette, fordi det er sandt, at hvem der ikke vil have Sønnen, har heller ikke Faderen, hvem der ikke vil annamme Sandheden, har heller

1ste Søndag efter Trinitatis 1846

ikke Guds Kiærlighed, hvem der ikke vil troe det Vidnesbyrd Gud giver sin Søn, troer heller ikke Guds Vidnesbyrd om nogen evig Sandhed, saa er dog Hovedsagen, at vi, som bekiende Tro paa Jesus Christus, og sige, vi har annammet hans Vidnesbyrd, at vi ikke gjør os selv til Løgnere ved at ringeagte hans Vidnesbyrd i Evangeliet om den rige Mand og Lazarus, at de, som her vil leve hver Dag herlig og i Glæde uden at tage medlidende Deel i Næstens Sorg og Nød, de optage deres Gode og har Pinen ivente, og at vil vi trøstes hisset, maae vi taale her, og sandelig, dette Herrens Vidnesbyrd ringeagtes ikke blot af dem, der aabenbar forkaste det, men ligesaavel og langt uundskyldeligere af dem, der bekiende Tro paa alle Herrens Ord, men vil med det Ene afkræfte og nedbryde det Andet, vil undskylde deres Ubarmhjertighed, deres Utaalmodighed og al deres Synd med det Ord, at de er ikke under Loven, men under Naaden, som om Herren havde afskaffet *Giengiældelsens Ret*, skjøndt han udtrykkelig vidner, han kom ikke for at opløse men for at opfylde Loven, at hvem der ikke gjør Barmhjertighed, maa heller ingen vente, at hvem, der vil herliggiøres med ham, maa ogsaa lide med ham, og at vi alle skal aabenbares for hans Domstol, at alle faae Giengiæld ondt eller godt, som deres Liv og Levnet har været.

Eet er det, hvad Godt vi har Kraft til af Hjertet at udrette for Guds Aasyn, og det har Herren lært os er slet Intet uden at vende om og troe Evangelium, men et Andet er, hvad vi har Lyst og Villie til, og maae derfor naar vi troe paa Jesus Christus, udrette af al den Kraft, Gud giver ved den Helligaand, og det er alt Godt, men fremfor Alt inderlig Barmhjertighed og stille Taalmodighed, thi de udbredte altid himmelsk Glands over Frelserens Aasyn, og dem fører den Helligaand med sig til Enhver, som paakalder Ham i Jesu Navn, de har udmærket og de vil udmærke alle sande Christne, fordi baade Pinestedet og Abrahams-Skiødet staae lyslevende for dem i Herrens Ord, og fordi de føle dybt, det er umueligt at troe paa den Opstandne fra de Døde uden ogsaa at høre Moses og Propheterne, som vidnede for ham og forkyndte hans Dag.

See m. V. dette er det aabenbare Indhold af Evangeliet om den rige Mand og Lazarus, det er hvad der i dette Ord har formanet, oplyst og trøstet og skal fremdeles formane, oplyse og trøste alle troende Slægter, det er hvad Aanden aldrig har glemt eller vil undlade at tale til Menigheden og udraabe paa Tagene, for [at] alle kunne vide at vogte sig for Pinestedet og at trøste sig med Hvilen i Paradiset, og vel er det ingenlunde ubetydeligt, hvad derfor saavidt ligger skjult i Dagens Evangelium, som ikke alle Christne har seet og fundet det, men naar vi see og finde det, da maae vi tage os vel i Agt for ikke over det Skjulte at glemme det aabenbare, og ei at lægge samme Vægt paa hvad der kun staaer klart for os, som paa, hvad der er soleklart for hele Christi Menighed, ei lægge samme Vægt paa vore Slutninger, hvor sikkre de end maatte være, som paa hvad alle Christne har hørt, troe og bekiende, og som derfor alene er Aabenbaringen og Saligheds-Midlet for alle Folk, medens alt Andet er Prophetering og Erkiendelse i stykkevis, der, som alt det Stykkevise falder bort, naar det Fuldkomne dages.

Det følger imidlertid af sig selv, at Dagens Evangelium maa være rigt paa Oplysning om det mørke Land, som Ingen af os har betraadt, men som Herren, længe før han nedfoer til Fængselet, betragtede med det Guddoms-Øie for hvilket Natten maa lyse som Dagen; thi at tænke, at han, som vidste Alt, og vidste da, blandt Andet, hvilken Vægt alle Hans Troende maatte lægge paa hvert hans Ord, at han, om Ting, som intet Menneske veed, men alle maae ønske at vide, skulde i lidt

1ste Søndag efter Trinitatis 1846

eller meget have læmpet sig efter Jødernes falske Indbildninger, skulde have befæstet hvad der skal med Rod oprykkes, som Tilfældet er med Alt hvad ikke Faderen har plantet, altsaa med alle falske Indbildninger og løse Rygter om Aandens Verden, at tænke det, er ligesaa umueligt for hvem der troer paa Herren som at fornægte ham.

Da vi altsaa hører af Herrens Mund, at den rige Mand som oplod sine Øine i Helvedes Pine, saae Abraham langt borte og Lazarus i hans Skiød, og at der holdtes en Samtale imellem dem, saa kan det aldrig feile, at det jo virkelig er saa at det bundløse Svælg som er befæstet mellem de Dødes Rige og de Levendes Land er aldrig saa bredt, at jo

Sjælens Øie kan oversee det, og Aande-Stemmen høres fra Pinestedet til Trøstens Bolig, er der end [ikke] naturlig nogen Vei for Sjælene, er der dog Vei for Lyset og Røsten mellem Helvede og Paradis, og synes det os sært, da kommer det kun af, at vi endnu ikke veed, der er ogsaa her paa Jorden i det Skjulte, hos det indvortes Menneske, et Helvede og et Paradis, adskildt med det svælgende Dyb mellem aandelig Død og aandeligt Liv, mellem Hjerte-Pine og himmelsk Trøst, men dog ei videre adskilt end at Indbyggerne kan see hverandre og tale med hverandre om de Ting som høre til Guds Rige, ja, begge Dele kan her endog findes i samme Bryst, som hos Apostelen, der klager over den Satans Engel, som plager ham, thi ligesom Guds Engle føre Himmerig saaledes føre Satans Engle Helvede aandelig med sig, hvor de komme.

Tænke vi nu paa den forunderlige Time, som dog engang er slaaet, da den korsfæstede Frelser, Vorherre Jesus Christus,

1ste Søndag efter Trinitatis 1846

holdt sit Indtog i Paradis med den omvendte, benaadede Røver, til hvem han sagde: sandelig, idag skal du være med mig i Paradis, tænke vi paa det, da slutter vi med Rette, at det saae ogsaa den rige Mand, saae en Røver føres udenom Pinestedet til Abrahams Skiød og saae at Guds Engle-Glæde blev større over den ene omvendte Synder, end over 99 Retfærdige, ja, ogsaa dette maa den rige Mand have seet, og hørt Abrahams Glædes Røst, da han saae sin Sæd, hvori alle Jorderigs Slægter skulde velsignes, og hvor kan vi tvivle om, at han har raabt: Fader Abraham! beed den store Frelser, som førde Røveren til dit Skiød, som kan alt hvad han vil, fare over Svælget til os og dog i det mindste dyppe sin Finger i Vand og lædske vor Tunge, som lider stor Pine i denne Lue!

Hvad derimod Abraham svarede ham, og det hjalp mere at han bad om Hjelp af *Jesus* end af *Lazarus*, det kan vi ikke slutte af Dagens Evangelium, det turde vi vel neppe giætte paa, dersom det ikke var en Troes-Artikel, at den korsfæstede Frelser, da han var død og begravet, nedfoer til Helvede, men nu, da det er vist, og lige saavist, at hvor som helst Sønnen kom i Tidens Fylde, der kom han ikke for at dømme men for at frelse, saa kunde vi trøstlig slutte, at da han kom til det store Pinested, da sagde han ogsaa:

kommer til mig alle I, som arbeide og ere besværede, jeg vil give eder Hvile, hos mig skal I finde Hvile for eders Sjæle, det kunde vi trøstigt slutte, om end ikke Herren ved Apostelen Peder havde ladet os vide, at da han nedfoer til Helvede, da gik han i Aanden til de fængslede Aander og prædikede for dem, da blev Evangelium forkyndt

1ste Søndag efter Trinitatis 1846

for de Døde, saa skiøndt de var dømt for Mennesker i Kiødet, kom de dog til at leve for Gud i Aanden, nu maae oplyste Christne slutte saa, slutte at det skedte, hvad Psalmisten forundret havde nynnet om, at Guds Miskundhed blev forkyndt i Helvede, Dødnings lærde at takke ham, for Frelseren og Troen fandtes Svælget ei for bredt, fandtes Intet umueligt.

Men er det ikke en farlig Tanke, at der ogsaa for den rige Mand i Helvede var Naade og Frelse, naar han omvendte sig og troede paa Frelseren? Det er en christelig og en barmhjertig Tanke, og det maa være os Nok, thi at det samme Evangelium, der for Nogle er en Livsduft til Liv, for Andre er en Dødelugt til Død, ja, at Frelseren er lige saavel til Anstød som til Opreisning, det har vi jo hørt fra Begyndelsen, og vil derfor Nogen i syndig Sikkerhed trøste sig ved den rige Mand i Helvede, som saamange Daarer har trøstet sig ved Røveren paa Korset, da kan vi ikke forhindre det, men kan derfor ei heller forholde Menigheden en Oplysning, hvori Guds rige Barmhjertighed og store Kiærlighed straalere og skal giennemstraale os, som troe.

Veed vi desuden, hvad Helvede er for en Sjæl, da veed vi ogsaa, at der er en Dag som tusinde Aar, saa hvem der ikke gruer selv for Aarhundreder eller Aartusinder der, han troer heller ikke, der er et Helvede til og kan altsaa ikke grue for det, og desuden kommer ingen Sjæl til Himmerig blot ved at grue for Helvede, nei, paa alle Livets Veie og da fremfor Alt paa det evige Livs Vei, er det Lysten, som driver Værket, saa kun hvem der har Lyst til det sande, evige Liv, til den rene, varige og fuldkomne Glæde, kun de har Hjerte til at troe paa Frelseren og følge ham, der ene kan føre os giennem Dødens Skyggedale til de Levendes Land i Guds Ansigts Lys.

Derfor sige vi trøstigt: saalænge Sønnen endnu ikke [er] kommet at dømme Levende og Døde, og vise sine Fiender fra sig i den evige Ild, som er beredt Djævelen og hans Engle, saalænge tøver Guds Miskundhed, for om Alle baade Levende og Døde vilde omvende sig og troe paa Sønnen, saa deres Synder kunde forlades dem og de overflyttes fra Mørkets Magt til Guds elskelige Søns Rige med det forunderlige Lys Amen!